

2. Energie en klimaat

Het provinciale energie- en klimaatbeleid van de ChristenUnie staat in het teken van de Bijbelse opdracht om goed voor de aarde te zorgen. Wij mensen bezitten de wereld niet, maar maken er onderdeel van uit. We zijn verantwoordelijk en gaan met respect om met de schepping, zodat we haar op een goede manier door kunnen geven aan volgende generaties. Met andere woorden: goed rentmeesterschap.

2.1 Bouwen en bewaren

Rentmeesterschap is een kernwaarde van de ChristenUnie. Dit vraagt van ons dat we de aarde niet uitputten of overbelasten. We houden voor ogen dat ontwikkelingen een duurzame bijdrage moeten leveren voor deze generatie en toekomstige generaties. Bij de klimaatopgave hoort een provinciebrede en integrale aanpak die terugkomt in elk beleid en elke activiteit die voorgesteld wordt. In de praktijk is er sprake van concurrentie in het gebruik van de ruimte voor energie, natuur, biodiversiteit, water

en meer. Met aandacht voor deze botsende waarden is het zaak om zorgvuldige keuzes te maken. Het moet bovendien eerlijker. Wij gaan energiearmoede tegen. In de energietransitie moeten de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen.

De provincie dient door middel van de volgende aspecten bij te dragen aan een zorgvuldige omgang met de aarde:

1. CO₂-uitstoot helpen verminderen;
2. Opwekking van duurzame energie stimuleren;
3. De luchtkwaliteit verbeteren (onder meer terugdringen van fijnstof);
4. Verbinding bewerkstelligen tussen partijen die ook een bijdrage willen leveren;
5. Circulariteit als uitgangspunt nemen;
6. Isolatieprogramma's implementeren en bevorderen;
7. Energiearmoede tegengaan, grote uitstoters laten betalen.

Onze keuzes

Prioriteit geven aan:

- ⊕ Het isoleren van verouderde (sociale) woningbouw en alternatieve opwekking van energie;
- ⊕ Scholing van opgeleide vakmensen binnen een gespannen arbeidsmarkt;
- ⊕ De regionale afstemming van mogelijkheden van gemeenten om te voorkomen dat inwoners worden buitengesloten bij onvoldoende eigen investering;
- ⊕ Een rem op grote energieverbruikers in de industrie en glastuinbouw;
- ⊕ Inzet op schone mobiliteit (zie 'Bereikbaarheid');
- ⊕ De ChristenUnie steunt de ambities van het [Gelderse Klimaatplan](#).

2.2 Verminderen uitstoot van broeikasgassen

De provincie zet vol in op energiebesparing.
De hoeveelheid opgewekte duurzame energie

is voorlopig beperkt en een aanzienlijk deel van de energieopwekking gaat gepaard met CO₂-uitstoot. De ChristenUnie ondersteunt de Gelderse ambitie dat in 2030 het finale energieverbruik in de provincie met 55 procent is gedaald.

Onze keuzes

- ⊕ De provincie benadrukt in alle relevante communicatie de noodzaak om energie te besparen. De mogelijkheden die er zijn, worden onder de aandacht gebracht;
- ⊕ Meten is weten: de Gelderse Klimaatmonitor wordt op breed onder de aandacht gebracht van zowel bedrijven als inwoners: <https://www.geldersenergieakkoord.nl/publicaties/monitoring>;
- ⊕ De provincie zorgt ervoor dat gemeenten en waterschappen in kaart brengen wat de gevolgen zijn van klimaatverandering;
- ⊕ De beste energie is bespaarde energie. Daarom moet de provincie Gelderland zich aansluiten bij het Nationaal Isolatieprogramma;
- ⊕ Warmtevoorziening maakt een belangrijk deel uit van de energietransitie. Slim koppelen van industrie- en woongebieden bevordert het circulair/restgebruik van warmte;
- ⊕ De provincie ontwikkelt een integrale aanpak van energiebesparing in de industrie door advisering en handhaving. Om de effectiviteit van de inzet te vergroten werkt zij samen met andere partijen, zoals [ETS-bedrijven](#);
- ⊕ De provincie komt met een bedrijventerreingerichte aanpak om de coöperatieve instelling te vergroten. Omgevingsdiensten kunnen daarin ondersteunen. Een geconcentreerde aanpak kan leiden tot een gebalanceerde invulling van de infrastructuur;
- ⊕ De provincie stimuleert ondernemingen om hun grondstoffenstroom op elkaar af te stemmen, zodat de circulariteit toeneemt;
- ⊕ De provincie werkt in overleg met gemeenten aan instrumenten om het energiezuiniger maken van gebouwen/woningen te versnellen. Onderdelen daarvan zijn:
 - De provincie zoekt naar gebouwgebonden financiering voor energiebesparende verbeteringen;
 - De provincie zorgt voor beleid op energiebesparing waar huurders van profiteren;
 - Bij energiebesparende renovatie is het doel om zo snel mogelijk een energieneutraal gebouw te krijgen. Alle maatregelen moeten hierop gericht zijn. Tussenschappen mogen er niet toe leiden dat het einddoel verder naar achteren schuift;
 - De provincie stimuleert de opleiding van vakmensen (duurzame installateurs, bouwwerknemers met kennis van isolatie, technici) om de maatregelen uit te voeren;
 - De provincie voorkomt dat woningbouwverenigingen woningen met een slecht energielabel

verkopen in plaats van renoveren, bijvoorbeeld door in de prestatieafspraken op te nemen dat alleen woningen met minimaal een A-label verkocht mogen worden.

- + De provincie zorgt ervoor dat haar fondsen voor energie(besparing) en innovatie toegankelijk zijn (bijvoorbeeld door een lage rente) zodat projecten gerealiseerd kunnen worden die niet met behulp van commerciële geldverstrekkers van de grond komen;
- + Bij provinciale fondsen dient opgenomen te worden dat deze bijdragen aan de energietransitie;
- + Met de digitalisering van het bedrijfsleven en de samenleving is er een grote vraag aan datacapaciteit. Daardoor wordt er soms fors geïnvesteerd in datacenters met grote elektriciteitsbehoeften. Provincies dienen met gemeenten daarbij te wegen in hoeverre die nodig zijn voor regionale behoeften en inpasbaar zijn in de openbare ruimte.

2.3 Afbouw fossiele brandstoffen

We willen ernaartoe dat we niet meer afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. Investeren in groene duurzame stroomvoorzieningen zoals wind- en zonne-energie is noodzakelijk om klimaatverandering tegen te gaan. Deze energietransitie brengt veel investeringskosten met zich mee. Af- en uitstel leidt echter op termijn tot kostbare of onherstelbare schade.

Een andere reden om te investeren in duurzame energie is dat invoer van energie uit het

buitenland vanuit financiële en geopolitieke overwegingen een steeds knellender afhankelijkheid oplevert. Met name mensen met lage inkomens in de sociale woningbouw zijn hiervan de dupe. Ook vanuit die kwetsbaarheid heeft de provincie de taak om alle inwoners binnen een evenwichtig speelveld te laten deelnemen aan de energietransitie, zodat de economische ongelijkheid niet toeneemt.

Onze keuzes

- + De provincie coördineert in samenwerking met gemeenten de ontwikkeling van regionale plannen voor andere energiebronnen voor de verwarming van gebouwen dan aardgas (warmtetransitie). De ChristenUnie steunt hierin de ontwikkeling van het GWIB, het Gelderse Warmte Infrabedrijf;
- + In de bestaande bouw zetten we in op een ambitieuze warmtetransitie. Regionale warmtenetten worden toekomstbestendig ontwikkeld: ze mogen uiteindelijk geen CO₂-uitstoot veroorzaken.
- + De provincie onderzoekt alternatief gebruik van het bestaande gasnetwerk;
- + De provincie ontmoedigt vliegverkeer op niet-hernieuwbare brandstof, onder meer door grenzen aan CO₂-uitstoot te stellen;

- ⊕ De provincie integreert de effecten van uitstoot van broeikasgassen in haar beleid;
- ⊕ De provincie stimuleert vervoer dat gebruikmaakt van hernieuwbare brandstoffen. Bij de ontwikkeling van waterstof moet de toepassing in evenwicht blijven met de productie ervan;
- ⊕ De provincie geeft zelf het goede voorbeeld in het reduceren van de CO₂-uitstoot;
- ⊕ De provincie ontzorgt bedrijven en inwoners met toegankelijke informatie en waar nodig subsidies.

2.4 Opwekking duurzame energie

De provincie zet met beleidskaders en de omgevingsvisie in op een brede mix van opwekmogelijkheden, van wind op land, geothermie (aardwarmte) en zonneparken op land die passen in het landschap. Een brede energiemix draagt bij aan het behalen van de ambities. Naast zon en wind verdienen waterstof en ook energie uit andere bronnen zoals water en lucht de aandacht en ruimte om te ontwikkelen. In de ontwikkeling van de Regionale Energie Strategieën (RES) hebben gemeenten een grote regionale verantwoordelijkheid gekregen en de provincie ondersteunt hen daarbij.

De provincie neemt regie in de ruimtelijke inpassing energieopwekking. Met betrekking

tot de gezondheidseffecten van windmolens wordt landelijk gewerkt aan nieuwe normen. De provincie Gelderland doet vooruitlopend hierop onderzoek naar mogelijke effecten op gezondheid en biodiversiteit, zodat de provincie regie houdt over haar eigen ruimte. De provincie maakt bij haar onderzoeken gebruik van [zonneladders](#) en de [Gelderse windladder](#), stelt kaders voor het opwekken van windenergie en maximeert het aantal beschikbare opwekgebieden. Gezien de schaarste op het energienetwerk bewaakt de provincie dat milieu- en duurzaamheidsaspecten integraal worden meegenomen in provinciale beleidsontwikkeling. Op deze wijze kunnen wij ondernemerschap en innovatie stimuleren, waarbij milieu- en duurzaamheidsaspecten integraal worden meegenomen in provinciale beleidsontwikkeling.

Onze keuzes

- ⊕ Voedselproductie krijgt voorrang boven energieopwekking. Om concurrentie tussen beide te voorkomen ontwikkelt de provincie Gelderland beleid voor meervoudig ruimtegebruik, zoals zonnepanelen op gebouwen en industrie conform de zonneladder;
- ⊕ De provincie bevordert waar mogelijk opwek van zonne-energie op grote daken, bijvoorbeeld door dit op te nemen in vergunningen of in aanbestedingstrajecten;
- ⊕ De ChristenUnie zet vol in op zon-op-dak en het gebruik van restgronden. De inzet van Agri-PV wordt gestimuleerd. Zonneparken op landbouwgrond sluiten we niet uit, mits deze natuurinclusief worden aangelegd;

- + De provincie ondersteunt de uitbreiding van publieke laadpunten voor elektrische auto's, waarbij slim laden de norm wordt op de laadpunten;
- + Om elektrificatie van logistiek en vrachtvervoer te bevorderen, bevordert de provincie plannen voor opladen van trucks op bedrijventerreinen en verzorgingsplaatsen;
- + De provincie zorgt ervoor dat risico's en veiligheidsaspecten van duurzame energieopwekking [denk bijvoorbeeld aan de effecten van geothermie op de bodem en het grondwater] goed in kaart zijn gebracht en dat risico's binnen aanvaardbare grenzen blijven;
- + De provincie zorgt voor een goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing van duurzame energieopwekking en stelt daarvoor kaders;
- + De provincie komt met een plan om opslagmogelijkheden te creëren voor energie (niet fossiele), zodat we deze energie veel efficiënter gaan gebruiken;
- + De provincie ontwikkelt beleid om leegstaande industriegebieden en 'pauzelandenschappen' te gebruiken voor de opwek van zonne-energie of andere vormen van hernieuwbare energie. Dit kan door voorwaarden te verbinden aan de aanleg van zonneparken, waarbij de pauzelandenschappen voor bijvoorbeeld twintig jaar in te zetten zijn als zonnepark;
- + De provincie stimuleert dat gronden zoals parkeerterreinen, waterzuiveringsinstallaties en ruimte langs infrastructuur zo veel mogelijk ook gebruikt worden voor de opwekking van zonne-energie. Voor provinciale wegen stellen we als voorwaarde dat geluidsschermen ook functioneren als energieopwekking;
- + De provincie stimuleert projecten die (mogelijk) leiden tot nieuwe vormen van duurzame opwek van energie en communiceert daar breed over;
- + Het inkoopbeleid richt zich op het stimuleren van circulair en CO₂-arm produceren;
- + De provincie maakt in haar plannen inzichtelijk wat het verwachte effect is van de voorstellen op de uitstoot van broeikasgassen;
- + De provincie neemt nadrukkelijk een stimulerende rol in het oplossen van de problematiek rond de infrastructuur voor energie, zowel in contacten met het Rijk als met Liander.

2.5 Lokaal draagvlak

Bij het lokaal opwekken van energie vindt de ChristenUnie dat de provincie maximaal moet inzetten op het realiseren van zo veel mogelijk draagvlak. De provincie communiceert daarom dat de energietransitie noodzakelijk is, veel ruimtelijke impact zal hebben en moeilijke keuzes vergt en ook dat veranderingen in het landschap ten gevolge van de opwek van duurzame energie onvermijdelijk zijn. De provincie communiceert ook over positieve effecten van de transitie waar we middenin zitten. De bijdragen aan klimaat, energieverbruik en ook bijvoorbeeld aan luchtkwaliteit en aan comfort in woningen verdienen brede aandacht en bevorderen de motivatie om mee te doen. De ChristenUnie juicht participatie en zelforganisatie toe en wil lokale energiecoöperaties faciliteren.

De provincie stimuleert het gesprek binnen het traject van de RES-sen (Regionale Energiestrategie) vanuit haar ondersteunende, faciliterende en kaderstellende rol. Zij draagt bij aan regionale afstemming vanuit het oogpunt dat zij niet de rol overneemt, maar dat er door verbindingen te leggen nieuwe mogelijkheden kunnen ontstaan. Ook op de langere termijn en na het behalen van de RES-doelstellingen blijft de provincie communiceren over beleid en acties.

De provincie ontwikkelt ook ruimtelijk beleid voor de opslag van energie. Omwonenden worden nauw betrokken bij plannen voor windenergie en kunnen meeprofiteren van de voordelen. Mede-eigenaarschap zorgt voor een eerlijker verdeling van de lusten en lasten.

Onze keuzes

- + De provincie blijft volop de afstemming binnen de Regionale Energiestrategieën ondersteunen en bevordert de verbinding tussen gemeenten, waterschappen en netbeheerders om aan de energie- en klimaatambities te voldoen;
- + Dubbelbestemmingen van gronden en eisen rondom tijdelijkheid van installaties zijn mogelijkheden die we willen inzetten om zo het draagvlak te vergroten;
- + De provincie stimuleert zo veel mogelijk dat gemeenten gezamenlijk plannen ontwikkelen voor regionale opgaven;
- + De provincie kan via subsidieregelingen initiatiefnemers stimuleren om een minder rendabele maar betere landschappelijke inpassing mogelijk te maken;
- + De provincie stelt eisen aan de manier waarop initiatiefnemers samen met de omgeving zoeken naar de beste locatie, vorm en landschappelijke inpassing;
- + Niet grondposities, maar goede inpassing moet leidend zijn;
- + Bewoners moeten invloed kunnen hebben op de locatie;

- ⊕ Initiatiefnemers wordt gevraagd meerdere alternatieven voor te stellen met mogelijkheid om te delen in de opbrengsten.
- ⊕ Initiatieven vanuit de lokale gemeenschap krijgen voorrang boven commercieel gedreven initiatieven;
- ⊕ De capaciteitsaanvraag van met name grotere bedrijven of SDE-aanvragers (subsidie Stimulering Duurzame Energieproductie) is in regio's dermate groot dat kleinere aanvragers daardoor in het gedrang komen. De provincie kan daarin een bemiddelende dan wel informatieve rol vervullen;
- ⊕ De provincie kijkt samen met gemeenten naar financiële voordelen voor breed gedragen projecten (bijvoorbeeld door korting op leges);
- ⊕ Waar mogelijk stimuleert en faciliteert de provincie met participatiemodellen de inspraak van inwoners of draagt bij aan de ontwikkeling, waarbij zij optimaal gebruik maakt van de rollen van gemeenten, coöperaties, buurtschappen en mogelijke andere partijen;
- ⊕ De provincie bevordert energie-opwek op geluidsschermen langs provinciale wegen en neemt dit mee bij de koppelkansen bij het onderhoud van de wegen.